

לקו"ש חלק ט"ז פ' תצוה שיחה ב

פיענוח מראי מקומות

פ' תצוה כה, לג: ועשית על-שוליו רימוני תכלת וארגמן ותולעת שני על-שוליו סביב ופעמוני זהב בתוכם סביב. פרש"י ד"ה רמני: עגלים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת. ד"ה ופעמני זהב: זגין עם ענבלין שבתוכם. ד"ה בתוכם סביב: ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל.

(* ובפקודי (לט, כה) תרגם "בגו רמוניא" וז"ל שם עה"פ "ויעשו פעמני זהב טהור ויתנו את-הפעמנים בתוך הרמנים על-שולי המעיל סביב בתוך הרמנים": "ועבדו זגיא דהב דכי ויהבו ית זגיא בגו רמוניא על שפולי מעילא סחור סחור בגו רמוניא".

ובתיב"ע פרשתנו ופקודי שם: במצעיהון [וז"ל כאן: "ותעביד על שיפולוי רומניין דתיכלא וארגוונא וצבע זהורי על שיפולוי חזור חזור וחיזוריין דדהבא במצעיהון חזור חזור"]

במציעות רומניא [וז"ל שם בפקודי: "ועבדו חיזוריין דדהב ויהבו ית חיזורא במציעות רומניא על שפולי מינטר מעילא חזור חזור במציעות רומניא"]. ואכ"מ.

(4) פסוק לא "ולא ידעתי גם כן למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי, למה היו עשויים כרמונים חלולים, יעשם כמין תפוחי זהב ועוד, שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן".

(5) כי לדעת רש"י [ד"ה ופעמני זהב] הפעמונים הם "זגין עם ענבלין שבתוכם" - ולא כדעת התוס' (סוף קנים) שאע"פ

(1) פרשתנו כה, לג "ועשית על-שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על-שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב".

(2) לשון רש"י ד"ה רמוני "עגולים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת".

(3) רש"י ד"ה בתוכם סביב "ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל"

(ועד"ז בפרש"י פסוק לד "פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על-שולי המעיל סביב" ד"ה פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון: אצלו).

וכ"ה בת"א כאן "ותעבד על שיפולוהי רמוני תכלא וארגוונא וצבע זהורי על שיפולוהי סחור סחור וזגין דדהבא ביניהון סחור סחור".*

רשב"ם "בתוכם, בין רמון לרמון ולא בתוך הרמון",

ראב"ע (בשם "קדמונינו ז"ל") "וקדמונינו ז"ל אמרו כי רמון סביב המעיל ופעמון בין שני רמונים. כי אחרים אמרו כי הפעמונים אינם נראים רק הם בתוך הרמונים ושם ישמיעו קול" ועוד.

שהרמונים היו תלויין בשולי המעיל אצל הפעמונים (כדעת רש"י), הקול יצא עי"ז שנוגפים הפעמונים אל הרמונים (ולא מהפעמונים עצמם) וז"ל שם: "ויש אומרים אף צמרו לתכלת. פי' הר"ב עושים מצמרו מעיל כו' ועל שוליו פעמונים שמשמיעים קול. וז"ל התוס' דבמעיל של כהן היו על שוליו פעמוני זהב ורמוני תכלת כמין רמונים היו עשויים מצמר צבוע בתכלת ועשויים קשים ותלויין בשולי המעיל אצל הפעמונים כדכתיב (שמות כ"ח:ל"ד) פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב. כשנוגעים הפעמונים אל הרמונים בשעת הלכו נשמע קולו בבואו אל הקדש עד כאן".

וראה חזקוני "פעמן זהב ורמון הרמון עשוי להיות הפעמון חובט ומקיש עליו להוציא קול"

ומדרש לקח טוב כאן "ועשית על שוליו רמוני תכלת וארגמן. כמה הם שבעים רמונים ושבעים זגין, כנגד שבעים זקנים, ואחד גדול מלפניו, כנגד שבעים ואחד, וחלולין היו, והיו כמו חצצין של זהב שהיה קולן נשמע, וזה נס גדול היה, שהפעמון היה של זהב, והרמון של תכלת וארגמן ותולעת שני, והיה מקיש וקולו נשמע, כאילו היה כולו של זהב, ויש אומרים הכיסין היו של תכלת וארגמן ותולעת שני והפעמונים היו בתוכן".

רשב"ם פסוק לה "ונשמע קולו בבאו אל הקדש, שפעמוני זהב נוקשים ומכים זה לזה, אף על פי שבליטת הרמונים ביניהם ולפי שצוה הקב"ה וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו - לכך צוה הקב"ה: ונשמע קולו בבואו - ויתרחקו השומעים משם".

6 בפרש"י כאן "ופעמוני זהב זגין עם ענבלין שבתובן כו' בין שני רמונים פעמון אחד. והרמב"ן ז"ל טען ואמר למה עשה הרב הפעמונים לעצמן פעמון בין שני רמונים כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום ואם לנוי למה היו עשויים כרמונים יעשה כמין תפוחי זהב ועוד שהיה צריך לכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים ואם

יעשה בהם טבעות לתלותן בהן עכ"ל: ואיני רואה מקום לאלה הטענות כלל כי מה שטען למה היו עשויים כרמונים ולא כמין תפוחים לא ידעתי למה בחר התפוחים יותר מן הרמונים ולמה לא יטעון ברמוני העתידי אשר לאולם בהיכל מדוע היו רמונים ולא תפוחים" עיי"ש בארוכה.

7 נמוקי שמואל "עוד שם מוהרא"ם ז"ל בד"ה ופעמוני זהב זגין עם ענבלין שבתוכי כו' הרמב"ן ז"ל טען ואמר למה עשה הרב הפעמונים לעצמן וכו' ואיני רואה מקום לאלה הטענות כלל כי מה שטען למה היו עושים הרמונים ולא כמין תפוחים לא ידעתי למה בחר התפוחי יותר מן הרמונים. אמר שמואל כבר ביאר הרמב"ן ז"ל בספרו טענתו היטב ואמר ואם לנוי למה היו עושים כרמונים חלולים יעשה כמין תפוחי זהב כי ממה שהיו חלולים נראה שהפעמונים טמונים בהם ולכן צוה הכתוב שיהיו עשויים כרמונים חלולים וזו היא סברתו של הרמב"ן ז"ל בביאור מאמר הכתוב פעמון זהב ורמון שהפעמון יהיה בתוך הרמון ממש ולא כפי הרב ז"ל בין שני הרמונים פעמון אחד" עיי"ש בארוכה.

8 ולהעיר שהרא"ם לא העתיק תיבת "חלולים" שברמב"ן וז"ל שם: "ופעמוני זהב זגין עם ענבלין שבתובן כו' בין שני רמונים פעמון אחד. והרמב"ן ז"ל טען ואמר למה עשה הרב הפעמונים לעצמן פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי למה היו עשויים כרמונים, יעשה כמין תפוחי זהב ועוד שהיה צריך לכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים ואם יעשה בהם טבעות לתלותן בהן עכ"ל". **וראה הערה הבאה.**

9 ואולי י"ל כי תכשיטים בדמות רמונים בימיהם היו עשויים חלולים (משא"כ תפוחים). וגם כוונת הרא"ם בקושייתו "למה בחר כו" היא - למה בחר תכשיט מלא (תפוחים) יותר מתכשיט חלל (רמונים).

אבל עדיין אינו גלאטיק כל צרכו, כי למה ל"י להרמב"ן בכלל להוסיף התיבות

"יעשם כמין תפוחי זהב" ולא הסתפק במש"כ "למה היו עשויים כרמונים חלולים".

(10 תרומה כה, לא "ועשית מנרת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה יהיו"

(וברש"י שם ד"ה גביעי' "הן כמין כוסות שעושין מזכוכית, ארכים וקצרים, וקורין להם מדיר"נש בלעז, ואלו עשויין של זהב, ובולטין ויוצאין מכל קנה וקנה כמנין שנתן בהם הכתוב, ולא היו בה אלא לנוי").

(11 רש"י שם ד"ה כפתורי' "כמין תפוחים היו, עגלין סביב, בולטין סביבות הקנה האמצעי, כדרך שעושין למנורות שלפני השרים, וקורין להם פומיל"ש בלעז, ומנין שלהם כתוב בפרשה, כמה כפתורים בולטין ממנה וכמה חלק בין כפתור לכפתור".

(12 לקמן פסוק לה "והיה על-אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אליהקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות".

(13 הראב"ע (בפי' הקצר) "ונשמע קולו, קול המעיל. ויש אומרים כי כאשר ישרת באלה הבגדים ישמע השם קולו למלאות תפלתו בבואו אל הקדש"

ובחיי "ונשמע קולו בבואו אל הקדש. קולו של אהרן כי בבאו אל הקדש בלבישת שמונה בגדים בטכסיס הזה ישמע קולו ותהיה תפלתו מקובלת" כאן מביא פירוש ד"ונשמע קולו" קאי על קול תפלתו של אהרן.

אבל בפשטות קאי על קול הפעמונים (כפי' הרשב"ם "ונשמע קולו בבאו אל הקדש, שפעמוני זהב נוקשים ומכים זה לזה, אף על פי שבלית הרמונים ביניהם ולפי שצוה הקב"ה וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו - לכך צוה הקב"ה: ונשמע קולו בבואו - ויתרחקו השומעים משם",

רמב"ן (פסוק מג) "ומה שאמר למעלה . . ונשמע קולו בבואו אל הקדש ולא ימות, הוא על דעתי ביאור למצות הפעמונים, כי מפני שאין בהם צורך בלבישה, ואין דרך הנכבדים לעשות להם כן, לכך אמר כי צוה בהם בעבור שישמע קולו בקדש, ויכנס לפני אדוניו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כענין אחשורוש (אסתר ד יא): וירמוז למה שאמרו במסכת יומא ירושלמי (א ה) וכל אדם לא יהיה באהל מועד (ויקרא טז יז), אפילו אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם (יחזקאל א י) לא היו באוהל מועד, על כן צוה להשמיע קולו כמי שיקרא הוציאו כל איש מעלי, ויבא לעבוד את המלך ביחוד, וכן בצאתו, לצאת ברשות, ושיוודע הדבר כדי שיוכלו משרתי המלך לשוב לפניו ובפרקי היכלות ידוע זה הענין. והנה הטעם שלא יפגעו בו מלאכי אלקים. והזהיר זה בכ"ג למעלתו, וזה טעם לפני ה', כי הוא העובד לפניו שתשרה שכינתו בעבודתו כי מלאך השם צבאות הוא (מלאכי ב ז), כי ההדיוטים (לא) יכנסו בהיכל להקטיר ולהטיב" וכו' עה"פ.

וגם לפרש"י [נעתק בהערה הבאה] שהתיבות "ולא ימות" קאי על הנכנס מחוסר בגדים - מ"מ, התיבות "ונשמע קולו" הם טעם על הפעמונים, כמ"ש במפרשי רש"י. וראה הערה הבאה.

(14 לשון רש"י עה"פ ד"ה ולא ימות: מכלל לאו אתה שומע הן, אם יהיו לו לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו, חייב מיתה בידי שמים.

- ברש"י שם, ש"ולא ימות" קאי על הנכנס מחוסר בגדים. וראה רא"ם "ומה שטען עוד מן ובצאתו ולא ימות שאין ביציאה עבודה שיתחייב עליה משום מחוסר בגדים הוא מאמר תמוה מאד כי הרב ז"ל לא אמר שמאמר ולא ימות הוא דבק עם בבאו ובצאתו עד שיטעון עליו זה רק אמר שאם יהיו לו כל הבגדים הנזכרים לעיל לשרת לא יתחייב מיתה הא אם ישרת מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים ואם כן מאמר ולא ימות דבק

תאמר כי אין הפעמונים מעכבים, שאינם רק לנוי, ולכך אמר כי הפעמונים מעכבים, ואם נכנס במעיל בלא פעמונים חייב מיתה. ולפיכך כתיב "ונשמע קולו בבואו אל הקדש ובצאתו", היינו כשהוא עובד, שצריך שיהיו לו הפעמונים "עיי"ש בארוכה) שם, **ש"רש"י "ולא ימות" דבוק עם מלת לשרת.**

אבל מזה שנאמרה אזהרה זו גבי המעיל, ובהמשך להפעמונים - מובן, שעיקר החידוש בהציווי הוא בנוגע להמעיל ופעמונים, וכמ"ש בגו"א כאן: ולא תאמר כי אין הפעמונים מעכבים שאינה רק לנוי כו' ואם נכנס במעיל בלא פעמונים חייב מיתה כו'.

15) ראה רמב"ן (לקמן פסוק מג) "יומה שאמר למעלה . . ונשמע קולו בבואו אל הקדש ולא ימות, הוא על דעתי ביאור למצות הפעמונים, כי מפני שאין בהם צורך בלבישה, ואין דרך הנכבדים לעשות להם כן, לכך אמר כי צוה בהם בעבור שישמע קולו בקדש, ויכנס לפני אדונו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כענין אחשורוש (אסתר ד יא) . . והנה הטעם שלא יפגעו בו מלאכי אלקים. והזהיר זה בכ"ג למעלתו, וזה טעם לפני ה', כי הוא העובד לפניו שתשרה שכינתו בעבודתו כי מלאך השם צבאות הוא (מלאכי ב ז), כי ההדיוטים (לא) יכנסו בהיכל להקטיר ולהטיב" עיי"ש בארוכה,

רקאנטי "וסוד הפעמונים מפורש בכתוב [להלן ל"ה] ונשמע קולו בבואו אל הקודש, והוא כעין נטילת רשות ליכנס, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה, כענין אחשורוש, וכמו שאני עתיד לכתוב בפסוק [ויקרא ט"ז, י"ז] וכל אדם לא יהיה באהל מועד, על כן צוה להשמיע קולו כמי שיקרא הוציאו כל איש מעלי, ויבא לעבוד עבודת המלך בייחוד, וכן בצאתו לצאת ברשות ושיועד הדבר כדי שיוכלו משרתי המלך לשוב לפניו, ובפרקי היכלות יודע זה. והנה הטעם שלא יפגעו כי מלאכי אלקים, והזהיר זה בכהן גדול למעלתו, וזה טעם

עם מלת לשרת והאי דנקט בלישניה הא אם יכנס ולא אמר הא אם ישרת לאו ממלת בבאו הוא דקא דייק לה אלא ממלת בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת ולא ישאו עון ומתו אבל מלת בבאו דהכא אונשמע קולו הוא דקאי שהכתוב נתן טעם על לבישת הפעמונים ואמר כדי שישמע קולו בבאו אל הקדש ובצאתו ממנו ומלת ולא ימות דבוק עם והיה על אהרן שפירושו שאם יהיה הוא עם כל שאר בגדים דלעיל מיניה לשרת בקדש לא ימות הא אם ישרת מחוסר אחד מן הבגדים ימות" עיי"ש בארוכה

(וגו"א "ופירש הרמב"ן דקרא (כאן) דכתיב במעיל "והיה על אהרן" לא איירי בעבודה כלל, דהא לא הוזכר עבודה כלל, רק "ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות", ולא שייד עבודה בצאתו, אלא פירושו על הפעמונים בלבד קאי, שיהיו עליו כשיכנס, שלא יכנס בלא רשות, כי הנכנס פתאום חייב מיתה, וכן אל יצא פתאום, ולכך אמר "ונשמע קולו בבואו אל הקדש וגומר". ותימה על דברי הרמב"ן, כי לפי דבריו יהיה כהן גדול שנכנס בלא מעיל, אף על גב שלא עבד, חייב מיתה, ובאיזה מקום נמצא זה דחייב מיתה כהן גדול שנכנס בלא מעיל. ועוד, דמנה ואלו הן שבמיתה (תוספתא זבחים פי"ב), ומייתי לה בפרק הנשרפין (סנהדרין פג.), וחשיב שם כולהו שהם במיתה, ולמה לא מנה כהן גדול הנכנס בלא מעיל. ומזה הטעם סבירא ליה לרש"י "ולא ימות" דכתיב אצל מעיל איירי כשמש בלא מעיל, ואין "ולא ימות" דבוק אל "ונשמע קולו בבואו אל הקדש ובצאתו", רק אל "והיה על אהרן לשרת" דחייב מיתה אם שמש בלא מעיל. ואפילו אם תאמר שהוא דבוק אל "בבואו אל הקדש ובצאתו", לא קשיא, ד"בבואו אל הקדש" נקרא התחלת עבודתו, "ובצאתו" היינו גמר העבודה, ללמדך שצריך שיהיו הבגדים עליו תמיד, וזהו "ונשמע קולו בבואו אל הקדש ובצאתו". ומה שהקשה דלמה הזכיר הכתוב הזה על ג' בגדים ולא על כל הבגדים, בודאי הוצרך למכתב כאן להזהיר על הפעמונים, שאם חסרו הפעמונים כאילו חסר המעיל לגמרי, ולא

לפני י"י, כי הוא העובד לפניו שתשרה שכינה בעבודתו כי מלאך י"י צבאות הוא. ואמרו רז"ל בענין החושן, ר' יהושע בן לוי אמר משל לבן מלכים שהיה פדגוגא נכנס אצלו מלמד על בנו סניגוריא והיה מתירא מן העומדים עליו פן יפגעו בו, מה עשה הלבישו פורפירא שלו שיהיו רואים אותו ומתיראים ממנו, כך אהרן היה נכנס בבית קודש הקדשים, ולולי זכויות הרבה שהיו נכנסים עמו ומסייעות אותו לא היה יכול ליכנס, למה שהיו מלאכי השרת שם, מה עשה הקדוש ברוך הוא, נתן לו מדמות לבוש הקודש שנאמר [עי' ישעיה נ"ט, י"ז] וילבש כשריון",

16 מ"א יט, יא-יב "ויאמר צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה': ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה".

17 אחרי טז, ד "כתנתבד קדש ילבש ומכנסיבד יהיו עלבשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדיקדש הם ורחץ במים אתבשרו ולבשם". **תו"כ (ורש"י) עה"פ** ד"ה כתנת בד וגו': מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ, שיש בהם זהב, לפי שאין קטגור נעשה סגור, אלא בארבעה ככהן הדיוט, וכלן של בוץ.

ר"ה כו, א "דאמר רב חסדא, מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור". **ועוד.**

18 אבל להעיר מרש"י יומא (מד, סע"ב "תנא, בכל יום לא היה לה ניאשתיק, והיום היה לה ניאשתיק. דברי בן הסגן") **דביוהכ"פ הי' "טבעת . . שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו'"** וז"ל שם ד"ה ניאשתיק: טבעת בראשה שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו'.

וראה ר"ח "ניאשתיק כיסוי כדאמר רבינא בשמש בי הקב מער לו מעישתקי",

תוס' ד"ה בכל יום לא היה ניאשתיק: פרש"י טבעת להשמיע קול כדכתיב ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובירושלמי גרסינן

בחיי "ונשמע קולו בבואו אל הקדש. קולו של אהרן כי בבאו אל הקדש בלבישת שמונה בגדים בטכסיס הזה ישמע קולו ותהיה תפלתו מקובלת, ויכלול עוד קולו קול המעיל בהרעשת הפעמונים והיה זה מדרך המוסר ולמדה תורה דרך ארץ לאדם הרוצה להכנס לפני המלך שיהיה מקיש בפתח ההיכל תחלה כדי שלא יכנס פתאום מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא כי כל הבא בהיכל המלך פתאום הרי זה חייב מיתה בטכסיסי המלכות . . ואמר ולא ימות, להורות שאם יבא שם מבלי שישמיע קולו ויכנס פתאום ימות כי המשרתים אשר שם סביב השכינה יפגעו בו, ומבואר דרשו בירושלמי במסכת יומא וכל אדם לא יהיה באהל מועד, אפילו אותם שכתוב בהם (יחזקאל א': י') ודמות פניהם פני אדם לא יהיו באהל מועד, ועל כן נצטוו הכהן שישמיע קול בפעמונים וכענין שנאמר (תהילים נ"ה: ט"ו) אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלקים נהלך ברגש. וסימן הקריאה ונטילת רשות זה היה בכל ימות השנה, וזהו שאמר ונשמע קולו בבאו אל הקדש ולא לפני ולפנים מפני שלפני ולפנים לא היה צריך השמעת קול ולא היה נכנס שם בבגדי זהב אלא בבגדי לבן בלבד, וזו היא מעלתם של ישראל שהכהן הגדול היה נכנס לפני ולפנים ביום הכפורים בלא סימן הקריאה ובלא נטילת רשות",

אוה"ח "ובצאתו ולא ימות. נראה שאם לא היו לו הפעמונים שמשמיעים את הקול

להודיע שהוא בא אבל ביוה"כ היה נכנס בבגדי לבן בפנים ולא היה נשמע קולו בבואו אל הקודש ולכך כיון דאיכא חביבות כל כך מצי עייל להדיא. מ"ר" יומא נב, רע"א וז"ל בגמ' שם: "ורבי יוסי אמר לך, חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח".

וראה ויק"ר פכ"א, ח "רבי חנניא בן חכינאי ורבי שמעון בן יוחאי הלכו ללמד תורה אצל רבי עקיבא בבני ברק, שהו שם שלש עשרה שנה, רבי שמעון בן יוחאי הוה משלח וידע מה בגו ביתיה, רבי חנניא לא הוה שלח וידע מה בגו ביתיה. שלחה לו אשתו ואמרה לו בתך בגרה בוא והשיאה, ואף על פי כן צפה רבי עקיבא ברוח הקדש ואמר להם כל מי שיש לו בת בוגרת ילך וישיאה, ידע מהו אומר קם נסב רשותא ואזל, בעי לעייל בגו ביתיה ואשכחה דפניא לזוית אחרי, מה עבד אזל ויתב ליה על מליותהון דנשי שמע קלהון דטליותא אמרין בת חנינא מלוי קולתיך וסליק לך, מה עשה הלך אחריה עד שנכנסה לתוך ביתו, נכנס אחריה פתאם, לא הספיקה אשתו לראותו עד שיצאת נשמתה, אמר לפניו רבונו של עולם עניה זו זו שכרה, לאחר שלש עשרה שנה שהמתינה לי, באותה שעה חזרה נפשה לגופה. אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן אף אני איני אוהבן, האוחז באמה ומשתיין, והמשמש מטתו ערום, והאומר דברים שבינו לבין אשתו בפרהסיא, והנכנס לביתו פתאם ואין צריך לומר לתוך ביתו של חברו. רב אמר אל תכנס לעיר פתאם, ואל תכנס לבית פתאם, בתך בגרה שחרר עבדך ותנה לו. רבי יוחנן כד הוה סליק למשאל שלמיה דרבי חנינא הוה מבעבע, על שום (שמות כח, לה): ונשמע קולו", ועוד.

(20) לשון הרקאנטי ובחיי שם.

(21) בחיי שם. והוא ע"פ (פי' הר"ח ותו"י) יומא שם.

(22) יומא שם.

(23) לשון התו"י (ועד"ז בר"ח) שם.

נרתק שלא יכווה ונראה לריב"א כעין נרתק של עור היה עשוי סביב ידה של מחתה לאחוז בה שלא יכווה משום דכל כלי מתכות חס מקצתו חס כולו ולפיכך היה צריך היום נרתק יותר מבשאר ימים לפי שהיו הגחלים שוהים במחתה זמן מרובה עד שהיתה חמה הרבה ושוב מוציא אותה שהיא אחת מהעבודות הוצאת כף ומחתה ופריך בירושלמי ואינו חולץ ומשני קובעו במסמר כלומר על ידי מסמרין היה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה

ותו"י שם "בכל יום לא היה נשתק. פירש"י כמין טבעת וריב"א פי' כמו נרתק וכן פר"ח והביא ראיה מבראשית רבה (פ"ו) שחמה יש לה נשתק שנאמר לשמש שם אהל בהם ואמרין נמי הקב"ה מערטלה חמה מנשתקה וריב"א הביא ראיה מן הירושלמי דגריס בכל יום לא היה נרתק היום היה לה נרתק כדי שלא יכוה נראה פירוש לפי שבת ידה מתחמם מן הגחלים דמתכת אמרין דחס מקצתו חס כולו ולפיכך עושה נרתק שמובדל מן הכלי ופריך והלא חוצץ ומשני קובעו במסמר".

(19) פרשתנו שם. רקאנטי ובחיי שם. וראה ר"ח "ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן (הק') [הכתוב] לזה. הלא תראה כי בכל השנה הצריכו (הק') [הכ'] לכהן במקום שליח הקשת הרמונים בתוך הפעמונים כי בשעה שיבא אל הקדש ללבוש המעיל שהוא כשליח המגיד כלומר רוצה ליכנס כדכתיב והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש וגוי' ועכשיו ביוה"כ בבואו לפני ולפנים לא הצריכו לזה המעיל לפיכך לא חישינן להא דקאמר ר' יהודה"

ותו"י "חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח. פירש רש"י שכל אחד מתפלל לעצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו וגוי' ואין נראה דאדרבה בהא כתיב חביבותא טפי גבי נכרים דכתיב ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי על כן נראה כפירוש ר"ח שלא הצריכן הכתוב לשליח ביום הכפורים שבכל שנה היו פעמוני זהב ורמון כשנכנס להיכל להשמיע קול כאדם ששולח שליח

(אסתר א כ), אלמא דעדיף טפי. וגם רבה קאמר לה".

27) סה"מ תרצ"ט ע' 2 ואילך. סה"מ תש"ב ע' 3 ואילך. סה"מ ה'שי"ת ע' 4 ואילך [אינו נעתק מפני האריכות].

28) ראה תניא פי"ג "אך מאחר שהרע שבחלל השמאלי בבינוני הוא בתקפו כתולדתו להתאות תאוה לכל תענוגי עוה"ז ולא נתבטל במיעוט לגבי הטוב ולא נדחה ממקומו כלל רק שאין לו שליטה וממשלה להתפשט באברי הגוף מפני הקב"ה העומד לימין אביון ועוזר ומאיר לנפש האלקית לכן נקרא כרשע כמארז"ל אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע ולא רשע ממש אלא שיחזיק עצמו לבינוני ולא להאמין להעולם שאומרים שהרע שבו נתבטל לגבי הטוב שזו מדרגת צדיק אלא יהיה בעיניו כאלו מהותו ועצמותו של הרע הוא בתקפו ובגבורתו בחלל השמאלי כתולדתו ולא חלף והלך ממנו מאומה ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתיה ושאר ענייני עוה"ז ואף מי שבתורת ה' חפצו ויהגה בה יומם ולילה לשמה אין זו הוכחה כלל שנדחה הרע ממקומו אלא יכול להיות שמהותו ועצמותו הוא בתקפו ובגבורתו במקומו בחלל השמאלי רק שלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה של נפש הבהמית אינן מתלבשים במוח והפה והידיים ושאר אברי הגוף מפני ה' שנתן שליטה וממשלה למוח על הלב" עיי"ש בארוכה.

28*) ראה תניא פל"ה (מד, סע"א ואילך) "כי הנה נשמת האדם אפי" הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגי אעפ"כ אינה בטילה במציאות לגמרי ליבטל וליכלל באור ה' ממש להיות לאחדים ומיוחדים ביחוד גמור רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו . . . ואף צדיק גמור שמתדבק בו באהבה רבה הרי לית מחשבה תפיסא ביה כלל באמת כי אמיתת ה' אלקים אמת הוא יחודו ואחדותו שהוא לבדו הוא ואפס בלעדו ממש. וא"כ זה האוהב שהוא יש ולא אפס לית מחשבה דיליה תפיסא ביה כלל ואין אור ה' שורה ומתגלה בו אלא עיי"

24) ועד"ז לטעם הב' שברמב"ן וכו' שם, הטעם שבאברנאל פרשתנו "ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני י"י ובצאתו ולא ימות רוצה לומר שבזה ישמע קול אהרן בבואו אל הקדש כי הקול ההוא יעירהו להתבונן שהוא בקדש ומה שהי' מוטל עליו מהבגדים ובזה יחיה ולא ימות למעוט התבודדותו. כי מפני זה עצמו צוה שלא יכנסו הכהנים שתויי יין למקדש כדי שהיין לא ימנעהו מהתבודד ומהתבונן בדברים האלה כראוי. ואפשר לומר שהי' השמעת קול הפעמונים כדי שידעו מבחוץ כי הכהן חי כי אלו היה מת לא היו נשמעים וז"ש ונשמע קולו וגוי' ולא ימות כמו שאחז"ל בכהני בית שני שאם היתה אמונה רעה בלבם היו מתים בהכנסם למקדש וכאשר לא היו שומעים פסיעותיו היו יודעים שהוא בחטאו מת. ולכן נאמר ונשמע קולו וגוי' בבואו אל הקדש ובצאתו ולא ימות. והמקובלים אמרו שהי' זה כעין נטילת רשות להכנס כי הבא בהיכל המלך פתאום מבלי רשות חייב מיתה כמו שנזכר באחשורוש שמי שיכנס בחצר הפנימי מבלי קריאה אחת דתו להמית. וכאלו בזה היה הכ"ג משמיע קולו וקורא הוציאו כל איש מעלי ואבוא אל עבודת המלך כמ"ש וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגוי' וכן בצאתו ברשות כדי שיודע הדבר ויבואו משרתי המלך מלאכי עליון ללוותו". **ועוד.**

25) להעיר מגוי"א שם, ד"בבואו אל הקודש גוי' ובצאתו [נעתק לעיל הערה 14] **פירושו מביאתו עד צאתו, היינו כל זמן העבודה.**

26) להעיר גם מבעה"ט כאן, ד"ונשמע קולו קאי על (כללות) ענין העבודה וז"ל שם: "ונשמע. ג' במסורה. ונשמע קולו בבאו אל הקדש. כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (לעיל כד ז). ונשמע פתגם המלך (אסתר א כ). והיינו דאמרינן במגילה (ג ב) אמר רבה מקרא מגילה ותלמוד תורה מקרא מגילה עדיף. מקרא מגילה ועבודה מקרא מגילה עדיף. והיינו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, דהיינו תלמוד תורה ועבודה דכתיב בה ונשמע קולו. ונשמע פתגם המלך והיינו קריאת מגילה וסמך ליה כי רבה היא

קיום המצות שהן רצונו וחכמתו ית' ממש בלי שום הסתר פנים" עיי"ש בארוכה.

ובארוכה - לקו"ש ח"ט ע' 210 ואילך "קען מען דערויף ענטפערן: די כוונה אין ירידת הנשמה למטה אין ניט די ירידה פאר זיך, נאר די עלי' וואס קומט דורך דער ירידה; ד. ה. אז די נשמה זאל צוקומען צו נאך א גרעסערן ביטול ודביקות צו אלקות ווי די וואס זי האט געהאט פאר דער ירידה. און וויבאלד אז אויך א צי"ג איז דא למטה א "דבר בפני עצמו", ער איז "יש ולא אפס", קומט דאך אויס אז ער האט נאך דערווייל ניט דורכגעפירט די כוונה פון זיין שליחות - און דאס וואס ער איז ניט ממלא זיין תפקיד (און איז ניט בטל בתכלית) דארף אים אזוי שטארק פארדריסן, ביז דאס רופט ארויס א בכי"ע עיי"ש בארוכה.

(29) להעיר מיל"ש ואתחנן (רמז תתכה):
שהמלאכים . . בקול גדול הן מקלסין . .
למה שהן רחוקים מן הקב"ה כו' וז"ל שם:
"את מוצא כשאדם מתפלל מתפלל בלחישא בינו לבין המקום למה כי קרוב אני להם. אי"ל בני קרח אין אנו פורטין מעשינו אלא לפניך שנאמר רחש לבי וגו'. ראה כבוד שחלק הקב"ה לישראל יותר ממלאכי השרת שהמלאכים כשהן מקלסין בקול גדול הן מקלסין שנאמר וקרא זה אל זה ואמר, מה כתיב בתריה וינועו אמות הספים מקול הקורא. ואף החיות מקלסות בקול גדול שנאמר ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול, למה שהן רחוקים מן הקב"ה ואינן יודעין היכן הוא כבודו שנאמר ברוך כבוד ה' ממקומו, אבל ישראל עומדין ומתפללין ויודעין שהקב"ה עומד אצלן שנאמר כי יעמוד לימין אביון" עיי"ש.

(29*) ראה גם כתר שם טוב סי' רטו
"ריב"ש ע"ה אמר, כשאדם טובע בנהר והוא מראה <במים> כמה תנועות שיוציא עצמו מן המים השוטפים אותו, בודאי הרואים אותו לא יתלוצצו עליו ועל תנועתו, כן כשמתפלל ועושה תנועות אין להתלוצץ עליו, שהוא מציל עצמו ממים הזדונים שהם הקליפות <ומ"ז> הבאים לבטלו ממחשבתו בתפלתו".

(30) המשך תערי"ב פרק שצט "והנה בהג' ענינים דרוח רעש ואש כתי' לא ברוח הוי לא ברעש כו', והענין דהנה רוח הוא בפסוד"ז בהתבוננות דהתהוות העולמות שנתהוו מרוח פיו ית', הרי אין זה רוח הוי כ"א רוח אלקי', וכידוע דמשי הוי לא הי אפשר להיות התהוות העולמות רק משי אלקים וכמ"ש בראשית ברא אלקים, ובשי הוי הוא בחי' ה' אחרונה והוי"ע בהבראם בה' בראם שאינו רק הבל רוח חיצוני שנקי אותה קלילא דלית בה מששא כו', ואחרי הרוח רעש שזהו בברכת יוצ"א בהביטול דמלאכים ונשמות בהתבוננות דקדוש שהוא בחי' קדוש ו' והיינו המשכת הארה מבחי' קדש העליון להיות בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע כו', שבזה הוא ההתבוננות דקדושת אוא"ס ב"ה ואיך שאין קדוש כה' כו' וכמ"ש בלקי"ת ד"ה צאו"ר הב', ולא ברעש הוי שהרי זהו רק בחי' ו"ה לא בחי' י"ה כו', וגם הוא"ו הוא רק בבחי' מקיף שז"ע קדוש ו' כו', ואחרי הרעש אש בחי' האהבה דרשפי אש דברכה שני דק"ש וק"ש כו', לא באש הוי דעיקר ש' הוי הוא היו"ד דשי הוי כנודע, וי"ל דהיו"ד דשי הוי מורה על התמידות וההווה וכמו ככה יעשה איוב שעושה תמיד כו', וזה עיקר ש' הוי שהוא הי' הוה ויהי כא' ועי"ז מורה ענין התמידות דהיינו שלמעלה מהזמן, וכן ההוה מורה עי"ז וכמ"ש הרמב"ן בפ"י הפסוק ואמרו לי מה שמו שהעבר והעתיד הוא בבורא בהוה כו', דהיי' הוא עבר ויהי עתיד כו' מורה על הזמן, אבל הוה הוא שאינו בעבר ועתיד והי"ה למעלה מהזמן, ועי"כ היו"ד הוא עיקר שם הוי' כו', ופנימיות הענין הוא להיות דשי הוי' הוא באצ"י והעיקר הוא היו"ד שזהו בחי' אצ"י כו', והרשפי אש הוא מבחי' בינה ה' ראשונה דהוי' ואינו נמשך בזה היו"ד דשי הוי'. אמנם אי' בת"ז אית רעש ואית רעש אית רעש דלא ברעש הוי' ואית רעש דברעש הוי' כו', והיינו דמ"ש לא ברוח ורעש ואש הי' זהו בבחי' רוח רעש ואש דבי"ע, אבל כל המדרי' האלו ישנם גי"כ באצ"י והן בחי' בי"ע דאצ"י כו', ושם כולן הן בבחי' ש' הוי' כו"י עיי"ש בארוכה.

(31) ראה תקו"ז בהקדמה (ג, ב) "אוף הכי יסוד חי עלמין, קשורא דעמודא דאמצעיתא

רעש דייתי (הוי) תמן (תקו"ז תי"ח לה),
ב) "מאי קול רעש גדול, דאית רעש ואית
רעש, אית רעש דאתמר ביה (מלכים א יט
יא) לא ברעש יי, דלא ייתי תמן קודשא
ברוך הוא, ואית רעש דייתי תמן, אלא
רע"ש בהפוכא ער"ש, כמה דאתמר (תהלים
מא ד) יי יסעדנו על ערש דוי, ודא איהו כל
משכבו הפכת בחליו, דאתהפך רע"ש
לער"ש, ומאי ניהו ער"ש, אלא איהו עש"ר
בהפוך אתוון, ודא שכינתא דאיהי כללא
דעשר ספירן, דעלה אתמר אין קדושה
בפחות מעשרה".

אוה"ת לני"ך ע' תא "תי"ז תיקמ י"ח דל"א
ע"ב ותשאני רוח ואשמע אחרי וגוי בגין
דדרגין אינון מסטרא דשכינתא דאתמר בה
וראית את אחורי, אמר ואשמע אחרי.
עמ"ש בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפני
וענין אחרי שנק' כן המל', מאי קול רעש
גדול דאית רעש ואית רעש, אית רעש
דאתמר ביה לא ברעש הוי דלא ייתי תמן
קב"ה ואית רעש דייתי תמן אלא רעש
בהפוכא ערש, כד"א ה' יסעדנו על ערש דוי,
מאי כל משכבו הפכת בחליו דאתהפך רעש
לערש ומאי ניהו ערש אלא איהו עשר
בהיפוך אתוון ודא שכינתא דאיהי כללא
דעשר ספירן כו' ובזמן דשכינתא סמיכת
ליה מיד קלא נפיק בן אדם עמוד על רגלך
כו'. ואזמו"ר נייע פני דאית רעש שהוא
מחיצוניות הלב והיינו מבייע עז"נ לא ברעש
הוי אלא הרעש הוא להוי ואית רעש
מפנימית הלב ממעמקים בחי' בייע שבאצי'
ע"ז יש גילוי שם הוי ממש, וא"כ פני קול
רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו היינו בחי'
רעש דפנימית שעל ידו נמשך גילוי שם
הוי". **המשך תעו"ב שם** [אלא שעבודת
יוהכ"פ בקודש הקדשים היא למעלה (גם)
מרעש זה, ולכן היא בקול דממה דקה (ראה
הערה 31)] –

כי רעש זה הוא בחי' קלא פנימאה דלא
אשתמע (המשך תעו"ב שם), וכאן נאמר
"ונשמע קולו", בחי' קלא דאשתמע,
כמפורש בזהר (ח"ב רלא, א"מה כתיב,
פעמון זהב ורמון, ואוקימנא, וכלא איהו
ברזא עלאה כדקאמרן. מה כתיב, ונשמע
קולו בבאו אל הקדש לפני יי. בגין

ושכינתא תתאה, באן אתר בצלותא, דביה
כלילן ח"י ברכאן, וביה מתייחדין תרין
שמהן כחדא אינון יאהדונה"י, וחבורא
דתרין שמהן צריכין בחשאי, ורזא דמלה
(יחזקאל א כה) בעמדם תרפינה כנפיהן,
בעמדם ישראל בצלותא דעמידה חיוון
תרפינה כנפיהם דלא למשמע בהון קלא,
דתמן קול דממה דקה (מ"א יט יב), קדש
הקדשים דאיהו בעמידה, בגין דתמן קאתא
מלכא.

דהא ברוח גדולה וברעש ובאש, דאשתמעון
בהון גדפי חיוון לא אתא מלכא, אלא בקול
דממה דקה, דאיהי בתר רוח רעש אש,
ואיהי רביעאה לון, ועליהו אמר יחזקאל (א
ד), וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון,
ענן גדול, ואש מתלקחת, הא אינון תלת,
דרכיבין בהון תלת אתוון הוי"ה, קול דממה
דקה דא יי מן הוה"י, ואיהי יי מן אדני"י,
תמן קא אתא מלכא דאיהו יהו"ה. דכל
הוי"ה דשליט ה' על וי' ה' על יי נוקבא איהי
ההוי"ה, כגון טפה דנוקבא כד שליט על
טפה דדכורא בת איהי"י - **שהו"ע תפלת**
העמידה, קודש הקדשים. ולהעיר מיל"ש
ואתחנן שם.

32) ובשם הוי' עצמו - רק באותיות הו"ה,
ולא באות יו"ד דעיקר שם הוי' הוא היו"ד
(תקו"ז שם. המשך תעו"ב שם).

33) ראה סה"מ תש"ח (ע' 22), דגם ביטולו
של היש הוא ברעש דוקא וז"ל שם: "ואחר
האש דק"ש קול דממה דקה דשמו"ע קלא
דמשבחין בחשאי והוא דתמן קאתי מלכא
שהוא עבודת הנשמה עצמה התכללותה
באוא"ס ב"ה שאין כאן שום רעש ורשפי
אש כלל לפי שהוא בבחי' אין בתכלית,
דענין הרעש הוא בשביל הבירור דנה"ב
שהוא בחי' יש וגם היש עצמו הוא סיבת
הרעש וכמו שאנו רואין בעצים הנשרפים
הם מרעישים דכן הוא הענין דהיש הוא
מרעיש והיינו כאשר הוא במציאות דבר
ה"ה מרעיש בקיומו, וכן ביטולו הוא ברעש
דוקא" עי"ש.

34) אבל אין לומר שה"ונשמע קולו"
דהכה"ג הוא ה"רעש" שעליו איתא "אית

דאצטריך (בראשית נ' ע"ב) קלא דאשתמע, וברכאן ישרון על עלמא בגיניה דכהנא, דאיהו מברך כלא, ופלח כלא. פעמון זהב, הא אוקימנא. רמון, דאתמלייא כרמונא דא, דאיהו אתמלייא מכלא, וכלא אוקימנא" עיי"ש).

35) להעיר מזהר שם, דאיצטריך קלא דאשתמע וברכאן ישרון על עלמא.

וראה אור החמה לזהר שם "מה כתיב ונשמע קולו הרי ממש נתן הכתוב טעם לענין הזה שהוא מפני השמעת קול וקול ידענו סודו בח"ת ויש בו כמה בחינות קול או קול דחשאי דלא אשתמע למעלה מקום שאינו מושג או קול דאשתמע דהיינו למטה מקום השגתו למטה וממנה העולי מתברך ומושכת ברכה לתחתונים כי זהו כוונת הכהן להניח ברכ' על העולם ולזה אצטריך קלא דאשתמע וברכאן ישרון על עלמא שאין הברכה נמשכת אל התחתונים מבחינת קלא דלא אשתמע שהיא הנעלמת אלא מקלא דאשתמע המתגלה ולזה ברכאן ישמן על עלמא שהוא העולם הזה הנגלה".

36) להעיר מרמ"א (או"ח רסתקפ"א): צריך שיוציא כל אדם בתפלתו ואם כו' גם כו' וז"ל שם: "וידקדקו לחזור אחר ש"ץ היותר הגון והיותר גדול בתורה ובמעשים שאפשר למצוא שיתפלל סליחות וימים נוראים ושיהא בן שלשים שנים גם שיהא נשוי (כל בו) מיהו כל ישראל כשרים הם רק שיהיה מרוצה לקהל אבל אם מתפלל בחזקה אין עונין אחריו אמן וכן צריך שיוציא כל אדם בתפלתו ואם יהיה לו שונא ומכוין שלא להוציאו גם אוהביו אינם יוצאים בתפלתו (הגהות מנהגים ישנים)".

36*) ראה דב"ר פ"ז, ח "אמר רבי שמעון בן יוחאי, מנין אתה אומר אלו היו ישראל חסרים אפלו אדם אחד לא היתה השכינה נגלית עליהן, דכתיב (שמות יט, יא): כי ביום השלשי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני, מעשה ברבי שהיה דורש בבית המדרש הגדול, וכשהיה מבקש לכנס לדרש היה אומר ראו אם נתכנסו כל הקהל, ומהיכן אתה למד ממתן תורה, מנין, שנאמר

(דברים ד, י): באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי. דבר אחר, רבנן אמרי את מוצא כשנתן הקדוש ברוך הוא למשה את התורה בקריאה נתנה לו, מנין, שנאמר (שמות יט, כ): ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה, אף משה רבנו כשבא לשנות את התורה לישראל אמר להם כשם שקבלתי את התורה בקריאה כך אני מוסר לבניו בקריה, מנין, ממה שכתוב בענין (דברים כט, א): ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם".

37) טאו"ח סתר"ו (מפדר"א פמ"ו) "והכי איתא בפרק מ"ו מפרקי ר"א ראה סמאל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכפורים ואומר רבון העולם יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביה"כ מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה עומדין על רגליהם ביום הכפורים מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא מה מה"ש שלום ביניהם כך ישראל ביום הכפורים והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגין ומכפר עליהם".

שם (ושו"ע אדה"ז "ליל יום הכיפורים ומחרתו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם לפי שאמרו במדרש כשעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והורידו לישראל וצוה להם לאומרו בחשאי משל לאדם שגנב חפץ נאה מתוך פלטרין של מלך ונתנה לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בו אלא בצינעא בתוך ביתך לכן כל השנה אומרים אותו בלחש אבל ביום הכיפורים שאנו דומין למלאכים כמ"ש בסי' תר"י אנו אומרים אותו בקול רם בפרהסיא" **סתרי"ט, ס"ט**

(מדב"ר פ"ב, לו "דבר אחר, שמע ישראל, רבנן אמרין, בשעה שעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו אומרים להקדוש ברוך הוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והוריד אותה לישראל, ולמה אין ישראל אומרים אותו בפרהסיא, אמר רבי אסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קוזמין מתוך פלטין של מלך, נתנה לה לאשתו

ואמר לה אל תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך ביתך, אבל ביום הכפורים שהן נקיים כמלאכי השרת, הן אומרים אותו בפרהסיא, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"י)

וז"ל בטוא"ח שם: "וסמך לדבר במדרש ואלה הדברים רבה בפרשת ואתחנן כשעלה משה לרקיע שמע מלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והורידו לישראל למה הדבר דומה לאדם שגנב הורמין פי' חפץ נאה מתוך פלטרין של מלך ונתנו לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בו אלא בצנעה בתוך ביתך לכן כל השנה אומרים אותו בלחש ובי"ה אומרים אותו בפרהסיא לפי שאנו כמלאכים. ועוד נהגו אנשי מעשה באשכנז שעומדים על רגליהן כל הלילה וכל היום ע"פ המדרש שכתבתי ואין להם קפצים כמלאכי השרת ועוד נהגו ללון בבי"ה ואומרים שירות ותשבחות כל הלילה ונ"ל שלקחו מהא דתנן מיקירי ירושלים לא היו ישנים כל הלילה ומנהג אבותינו תורה היא".

רמ"א י"ש שכתבו שנהגו ללבוש בגדים לבנים ונקיים ביוה"כ דוגמת מלאכי השרת וכן נוהגין ללבוש הקיטל שהוא לבן ונקי גם הוא בגד מתים ועי"ז לב האדם נכנע ונשבר"

ושו"ע אדה"ז שם סו"ס תרי י"ש נוהגין ללבוש בגדים לבנים נקיים ביום הכיפורים כדי להיות דוגמת מלאכי השרת וכן נוהגין במדינות אלו ללבוש הקיטל שהוא לבן ונקי. וכן הנשים יכולות ללבוש הקיטל כדי להכניע לבן אבל שאר בגדים לבנים אין להן ללבוש כדי להיות דוגמת מלאכי השרת שאין יכולות להיות כמלאכים שנאמר עיר גבורים עלה חכם וגוי גברים כתיב" (וראה **דב"ר שם - הוצאת ליבערמאן**).

(38) וגם במלאכים - האופנים וחיות הקודש (ברעש גדול כו' משבחים כו' (וראה לעיל הערה 29 - לכן גם ביוה"כ ישנה עבודה (בחוצ, שהיא) כמעיל ונשמע קולו.

(38*) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1153 ואילך "ענין הנ"ל געפינען מיר אויך אין דער עבודה פון כה"ג אין יו"כ; מעיקרי העבודה פון כה"ג אין דעם טאג איז געווען זיין אריינגיין אין קדש הקדשים, וואס וועגן דער כניסה שטייט אין פסוק "וכל אדם לא יהי באוהל מועד", זאגט אויף דעם דער ירושלמי "אפילו אותן שכתב בהן ודמות פניהם פני אדם", אפילו ביי די וועלכע עס שטייט "ופניהם פני אדם" - וואס דאס שטייט דאך בא חיות הקודש, מלאכים היותר נעלים, אויך זיי האבן זיך דאן ניט געקענט געפינען אין קדש הקדשים. דאס הייסט, אז די עבודה פון יום כיפור האט מגלה געווען די פאראייניקונג פון אידן (וואס דער כה"ג איז דאך געווען דער שליח פון כלל ישראל) מיטן אויבערשטן "ישראל ומלכא בלחודוהי" דער אויבערשטער מיט אידן אליין. נאך מערער; דער אריינגיין פון כה"ג אין קדש הקדשים איז דאך געווען אויך אין בית שני וואס דאן איז שוין דער ארון דארט ניט געווען. און אזוי ווי בזמן הבית איז די התקשרות עצמית צווישן נשמות ישראל מיט דעם אויבערשטן געווארן דורך דער כניסה פון כה"ג אין קדש הקדשים ביום הכיפורים, אזוי דריקט זיך אויס דער ענין איצטער אין די תפלות פון יום כיפור, ווארום תפלה איז במקום עבודת הקרבנות!" עיי"ש.

(39) שבת פח, סע"א "אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן, מי גלה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו? דכתיב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו, ברישא עשי, והדר לשמע. אמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב כתפוח בעצי היער וגו' - למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך, מה תפוח זה פרוי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע"

(אבל בתוס' שם דהיינו אתרוג וז"ל שם ד"ה פרוי קודם לעליו: הקשה ר"ת שהרי אנו רואים שגדל כשאר אילנות ומפרש דתפוח היינו אתרוג וריח אפך כתפוחים מתרגמינן כריחא דאתרוגא ואתרוג פרוי קודם לעליו שדר באילן משנה לשנה ואחר

שנה נושרין עליו של אשתקד ובאין עלין אחרים הוי פרוי קודם לאותם עלים אך תימה שמביא קרא כתפוח בעצי היער דבהאי קרא לא נמשלו ישראל לתפוח אלא הקב"ה כדכתיב כן דודי בין הבנים וקרא דריח אפך כתפוחים (שיר השירים ז': ט') הוה ליה לאתויי טפי).

שהש"ר פ"ב, ג (א) "כתפוח בעצי היער, רבי הונא ורבי אחא בשם רבי יוסי בן זמרא, מה התפוח הזה הכל בורחין ממנו בשעת השרב, ולמה כן, לפי שאין לו צל לישב בצלו, כך ברחו אמות העולם משבת בצל הקדוש ברוך הוא ביום מתן תורה, יכול אף ישראל כן, תלמוד לומר: בצלו חמדתי וישבתי, חמדתי אותו וישבתי, אני הוא שחמדתי אותו ולא האמות. רבי אחא ברבי זעירא אמר תרתי, אמר חדא התפוח הזה מוציא נצו קודם לעליו, כך ישראל שבמצרים הקדימו אמנה לשמועה, הדא הוא דכתיב (שמות ד, לא): ויאמן העם וישמעו כי פקד ה'."

זח"ב (רע"מ) קב, ב "וישראל דאתמר בהון (תהלים קכו) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם. עד דיהון דרוכין בין רגליהו, בגלותא לא אתברירו מנייהו. ובגינייהו אמר דוד עליו השלום, (תהלים מ"ט: ו-ז) למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ועלייהו אמר שלמה, (שיר השירים א': ח') צאי לך בעקביי הצאן. ביעק"ב. דעליה אתמר, לגבי נחש הקדמוני דפתי לחוה, (בראשית ג': ט') הוא ישובך ראש ואתה תשופנו עקב. בתר דיפקון מן גלותא, נמשלים לתפוחים, ולכל ריחין טבין. כגוונא דמפקנו דמצרים, דכתיב ביה (שיר השירים ח': ה') תחת התפוח עוררתיך. ועוד."

(40) ראה לקו"ת בחוקותי מט, ד "והנה יש עוד ההפרש בין זריעה לנטיעה ארץ חטה כו' גפן כו' וכתוב ואנכי נטעתיך שורק שהזריעה דתבואה כמו גרעין החטה יצמח ממנו כדמותו ובצלמו אלא שהוא בתוספת וריבוי ואין צריך שהות כ"כ ועיכוב מזמן הזריעה עד הצמיחה ואמנם יצטרך ללמ"ד טי"ת מלאכות לחרוש ולזרוע כו' דש בורר ואופה ומבשל עד שראוי לאכילה כו'

והנטיעה שנוטע גרעין תפוח יצמח אילן שלו והתפוח יצמח בראשו דוקא ויש שהות ועיכוב רב בזמן צמיחתו וגם ג' שני ערלה נוהג בו (עמ"ש בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל) ויש שזמן צמיחתו מתעכב ע' שנין כמו התמר דכתיב צדיק כתמר יפרח כו' (ועמ"ש מזה גבי שמיני עצרת). ואמנם א"צ להכשר ותיקון ע"י ל"ט מלאכות כי הפרי מיד ראוי לאכילה וגם יש בה תענוג מן מתיקות הטעם משא"כ במאכל הלחם דתבואה כו' ועוד כמה מיני מדרגות חלוקים ביניהם כו'. והנמשל בכל אלה החלוקים יובן למעלה דנשמה האלקית שנוצרת מאור הזרוע לצדיק כו' יש נשמה שהוא כמשל התבואה כמ"ש ראשית תבואתה עד"מ התבואה הנזרע בגרעין החטה לא תהיה רק בריבוי אבל לא בשינוי המהות כצמיחת התפוח כו' והיינו ענין נשמות שבג"ע התחתון שהם רק בריבוי והגדלה שניתוסף האור אלקי בהם בבחי' ריבוי בלבד כו' ויש נשמות גבוהות יותר שמתענגים על הוי' בתענוג ועריבות ומתיקות ידידות כו' כמשל התפוח וכמ"ש רפדוני בתפוחים כו' ונשתנה מהותם לגמרי לעילויא מכפי אופן זריעתן מאור הזרוע לצדיק כו' כמעלת התפוח על הגרעין הנטוע וזהו ג"כ כענין ההפרש בין העלייה דרך השתלשלות עילה ועלול ובין העלייה שלא כסדר ההשתלשלות ונק' בחי' זו חקל תפוחין קדישין ע"ש כתפוח בעצי היער כן דודי כו' והוא בחי' יאר ה' פניו אליך, ועיין בפרדס ערך שדה פי' שדה תפוחים בחי' תפארת ועמ"ש מענין תפארת בפ' קדושים בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל" עיי"ש בארוכה.

אוה"ת נח (נח, א-ב. וש"נ) "הג"ה עמ"ש ע"פ כתפוח בעצי היער. דבמ"ר ס"פ בא פי"ז אמרו כתפוח זה הקב"ה. והיינו שהתפארת נק' תפוח. ובפרדס ערך תפוח כ'תפוחים נק' נו"ה. ויש חילוק בין תפוח ליחיד לתפוחים לשון רבים. ובערך שדה כ' וז"ל ובזהר פ' תולדות פי' כי המלי' היא שדה של תפוחים והטעם כי היא נק' שדה וכל התפוחים שהם האבות נשפעיפ עליה עכ"ל. . ועכ"פ לכן במעלי שבתא נקראת חקל תפוחין קדישין כי אז נמשך ונזרע בה נשמות הצדיקים שנקראים תפוחים לפי

ברית מלח איהי כגוונא דאגוז צריך לתברא קליפין דערלה כו' ע"ש" עיי"ש. ועוד.

42) להעיר מתו"א פ, סע"ג יומי שאינו יכול ללמוד כלל ולקבוע עתים לתורה עליו נאמי ג"כ מעסיס רמוני ע"ד מארז"ל ע"פ כפלה הרמון רקתך שאפי' ריקנין שבך מלאים מצות כרמון. כי ריקנים אין פי פושעים ומורדים ח"ו רק שאין בהם תורה אבל מלאים מצות ודרך ארץ. והרי המצות מעוררים ג"כ גילוי תענוג העליון וכנודע מענין ריחא דלבושייכו כו' כי נעוץ תחלתן בסופן. ולכן נקי עסיס רמוני שהוא ג"כ משיב את הנפש".

43) כלשון חז"ל - עירובין יט, א "מה מזבח הזהב, שאין עליו אלא כעובי דינר זהב, עמד כמה שנים ולא שלטה בו האור. פושעי ישראל, שמליאין מצות כרמון, שנאמר כפלה הרמון רקתך, ואמר רבי שמעון בן לקיש, אל תיקרי רקתך אלא ריקתך, שאפילו ריקנין שבך מליאין מצות כרמון, על אחת כמה וכמה".

חגיגה בסופה "אמר ריש לקיש אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל קל וחומר ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון דכתיב כפלה הרמון רקתך אל תקרי רקתך אלא רקנין שבך על אחת כמה וכמה".

וצע"ק מ"ש בתו"א שם ד"ריקנים אין פי פושעים ומורדים ח"ו". וראה לקמן ע' 437 הערה 25 "אבל אין הפי' שאלו שבסוג השני הם יותר בעלי עבירה מכמו הסוג האי דבת"ח. וראה תו"א (פ, סע"ג): ע"ד מארז"ל ע"פ כו' שאפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון כי ריקנים אין פי פושעים ומורדים ח"ו רק שאין בהם תורה, אבל מלאים מצות וד"א. ומה שנקי פושעי ישראל ראה לקמן בפנים ס"ו. ובהערה 34. אבל ראה תו"א מו, ג (ובאוה"ת לשם ויחי תתשל, ב). ד"ח קי, ג."

שיש בהם טעם וריח שהוא תורה ומצות כו' עיין במד"ר פ' אמור ספ"ל בענין פרי עץ הדר אתרוג זה יש בו טעם וריח כך ישראל יש בהם בנ"א שיש בהם תומ"צ כו' . ועוד יש טעם שנקי תפוחים כמ"ש בגמ' שם מה תפוח זה נצו קודם לעליו כך ישראל הקדימו נעשה לנשמע כו' א"כ פי' חקל תפוחין קדישין שנזרע בה נשמות גבוהים ע"ד גבורי כח עושי דברו שהקדימו נעשה לנשמע" עיי"ש בארוכה. ועוד.

41) שה"ש ד, ג "כחוט השני שפתותיך ומדברך נאווה כפלה הרמון רקתך מבעד לצמתך".

ברכות נז, א "הרואה רמונים בחלום, זוטרי פרי עסקיה כרמונא, רברבי רבי עסקיה כרמונא. פלגי, אם תלמיד חכם הוא, יצפה לתורה, שנאמר אשקך מיין הרקח מעסיס רמני, ואם עם הארץ הוא יצפה למצות, שנאמר כפלה הרמון רקתך, מאי רקתך, אפילו ריקנין שבך, מלאים מצות כרמון". **וש"נ. וראה אוה"ת בראשית (כרך ג') תפג, ב.**

במדבר ע' קכב "וכן המילה להפריד מה שהקליפה מכסה על הפרי ע"ד תוכו אכל וקליפתו זרק כו' וזהו כפלה הרמון רקתך שה"ש ס"י ד' ג' וארז"ל בשה"ש רבה ובגמ' סוף חגיגה הריקן שבך מלא מצות כרמון, אך פלח הוא לשון בקוע כמו יפלח כליותי, והיינו שבקע הקליפה של הרמון וזרקו ותוכו מלא מצות כרמון כו' ופילוח זה עיקרו ע"י המילה, ובספר ערוגת הבושם על שה"ש בפסוק זה הביא מהת"ז תיקון כ"ד ופי' וז"ל ופלח הוא לשון בקיעה לשנים כו' שהקליפה נבקע לשנים והתוכיות הוא ח"י ט"ט מן מט"ט והוא חי עולמים עכ"ל וידוע כי חי עולמים הוא היסוד שנקי אל חי, וע"כ בשעת המילה אומרים אל חי חלקינו צורינו כו' נמצא המילה זהו ממש גילוי בחי ח"י גם ע"י ח"י חוליות השדרה נמשך הטפה ביסוד, וא"כ כריתות הערלה זהו"ע פלח הרמון שיהי גילוי בחי ח"י כו' וכ"מ בת"ז תיקון כ"ד דס"ח ע"א, אבל ר"מ תוכו אכל כו' ואיהי מוחא מלגאו אגוז קרינן כו' וכן

אהבת נה"א (מצ"ע) - ראה לקו"ת ד"ה האזינו (הג') פ"א-ד (ושם פ"ד, שזהו העילוי דעבודת התשובה). ובכ"מ.

52) ברכות לד, ב "דאמר רבי אבהו, מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, לרחוק ברישא, והדר לקרוב".

רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד "ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה. אין הדבר כן אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאלו לא חטא מעולם. ולא עוד אלא ששכרו הרבה שהרי טעם טעם החטא ופרש ממנו וכבש יצרו. אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמד בו. כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם".

53) וראה סה"מ תש"ב (ריש ע' 7): הנרדמים הצריכים הקיצה והוא ע"י רעש וקול כו' "דהישנים יודעים שהחלום אינו אלא חלום שהוא שקר אבל הנרדמים חושבים את השקר לאמת וזהו עורו ישנים משינתכם דלהישנים מספיק ענין ההתעוררות אבל הנרדמים צריכים הקיצה והוא ע"י רעש וקול המחריד".

54) לשון הגמרא - סוף מכות "וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה [ברחוק] מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק אמרו לו מפני מה אתה משחק אמר להם ואתם מפני מה אתם בוכים אמרו לו הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה, אמר להן לכך אני מצחק ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה".

55) תניא רפ"א "והנה אף אם כשיאריך הרבה להעמיק בענייני הנ"ל כשעה ושתי להיות בנמיכת רוח ולב נשבר יבא לידי עצבות גדולה לא יחוש ואף שעצבות היא

44) לשון הרמב"ן בה"פתיחה" לפירושו עה"ת בסופה "ועתה דע וראה מה אשיב שואלי דבר בכתיבת פירוש התורה אבל אתנהג כמנהג הראשוני להניח דעת התלמידים יגיעי הגלות והצרות הקוראים בסדר בשבתות ובמועדים ולמשוך לבם בפשטים ובקצת דברים נעימים לשומעים וליודעים חן. ואל חנון יחנונו ויברכנו ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם" עיי"ש.

45) ישע"י ס, כא "ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר [מטעי] מעשה ידי להתפאר".

46) וגם ה"ונשמע קולו" שבאמצע העבודה (דהולכת הדם וכיו"ב), "ל דכוונתו ההכנה לחלק העבודה שלאח"ז (דההולכה ולהזריקה).

47) או - כנ"ל הערה 34.

48) ומכש"כ שאין מקום לעשותם רמונים חלולים - היפך דמלאים מצות כרמון.

49) עפ"ז תומתק הוספת הרמב"ן "תפוחי ז"הב", וגם בזה משנה מ"ר(רמוני) תכלת גו" (ודוחק לומר דנקיט לישנא דקרא משלי (כה, יא) "תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבר על-אפניו") - להדגיש העילוי וחשיבות דבני".

50) לקו"ת ר"פ בהעלותך "וזהו דבר ה' אל זרובבל והוא ענין המנורה כי הנשמה קרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם וכללות נש"י נקרא מנורה ויש בה בחי' ז' נרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה' יש עובד מאהבה משוך כמים. ויש מאהבה כרשפי אש. . ויש ע"י התורה קו הממוצע. . ויש ע"י נצחון לנצח ולהתגבר בעבודת ה' בסור מרע ועשה טוב. . ויש ע"י הודיה. . וכן יש עבודה ע"י התנשאות כמארז"ל במשנה ס"פ י"ד דשבת כל ישראל בני מלכים הם וכמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' ויש ע"י שפלות כו".

51) וכמבואר במעלת עבודת האופנים שהיא ברעש גדול לגבי עבודת השרפים, ועד"ז הוא העילוי בהאהבה של נה"ב לגבי

והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר
הקדש בירושלם". וראה לקו"ת ר"ה ד"ה
והי' ביום ההוא (נח, א ואילך). עטרת ראש
שער ר"ה כב, א ואילך [אינו נעתק מפני
האריכות].

מצד קליפת נוגה ולא מצד הקדושה כי בצד
הקדושה כתיב עוז וחדוה במקומו ואין
השכינה שורה אלא מתוך שמחה וכן לדבר
הלכה וכו' אלא שאם העצבות היא ממילי
דשמיא היא מבחי' טוב שבנוגה . . אעפ"כ
הרי כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה
ודוגמתה. כמארז"ל מיניה וביה אבא לשדי'
ביה נרגא ופגע בו כיוצא בו" עיי"ש.

56) ישעי' כז, יג "והיה ביום ההוא יתקע
בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com